

Pertti Kleemola

Pertti Kleemola on Suomen Teollisuuskuitu Oy:n toimitusjohtaja. Yhtiön vastuulla on teollisuuden kuitupakkausten kierrätys ja hyötykäyttö.

Uusi jätelaki ja -asetukset muuttavat perusteellisesti pakkausten tuottajavastuuta

Udistettavalta jätelailta osattiinkin odottaa konkreettisia rakenteisiin ulottuvia linjauksia sen jälkeen, kun valtioneuvosto oli asettanut tavoitteeksi kaatopaikkajätteen määrän puolittamisen. Nyt esitetyt jätelain uudistus ja biohajoavan jätteen kaatopaikkakielto vienevät kehitystä tähän suuntaan.

Pakkausten tuottajavastuuseen esitykset tuovat myös melkoisia muutoksia. Nykyisen lain pakkausten osittaista tuottajavastuuta on tulkittu siten, että tuottajavastuun velvoitteet on voitu täyttää pääosin teollisuuden ja kaupan piirissä tapahtuvalla jätteiden keruulla ja hyötykäytöllä. Jos uusi jätelaki hyväksytään, asumisessa syntyvät pakkausjätteet on hyödynnettävä omina jakeinaan tavoitteiden mukaisesti.

Uudenkin lain mukaan teollisuus vastaa entiseen tapaan omista jätteistään, eikä muutoksia tuottajavastuuseen tältä osin ole tulossa. Pakkaajat vastaavat pakkausten vastaanottoverkostosta ja siitä eteenpäin kuljetuksesta ja hyötykäytöstä. Jätteen tuottava yritys hankkii omilla sopimuksillaan kuljetuspalvelut jätteen syntypaikalta vastaanottoasteeseen.

Koska järjestelmä on ollut toiminnassa pitkään, on teollisten pakkausten hyötykäyttöaste korkea. Esimerkiksi tuottajayhteisö Suomen Teollisuuskuitu Oy:n vastuulla olevien teollisten kuitupakkausten kierrätys on noin 70 prosenttia ja kokonaishyötykäyttö yli 80 prosenttia. On nykyisin harvinaista, että teollisen pakkausjätteen osoite on kaatopaikka. Kuitupakkausten osalta biohajoavan jätteen kaatopaikkakielto tulee vielä varmistamaan asiaa.

Uusi jätelaki pyrkii oleellisesti pienentämään asumisessa syntyvän ja muun vastaavan sekajätteen määrää kaatopaikoilla. Pakkaukset tuottajavastuineen ovat vain osa jätehuollossa ratkaistavaa ongelmaa. Kunnallisessa jätehuollossa jonkun on toimittava alueella jätesuunnittelijana: mitkä jakeet menevät kierrätykseen, energijakeeseen, biojätteeseen tai sekajätteenä kaatopaikalle. Toiminta on myös ohjeistettava kuntalaisille jätehuoltomääräyksillä. Nämä toimenpiteet vaativat organisaatioita ja auktoriteettia. On vaikea nähdä, mitkä muut tahot voisivat toimia asiassa kuin kunta itse. Jätelaissa ollaan päätyvässä oikeaan ratkaisuun: jonkun on kannettava kokonaisvastuu.

Kunnille on myös päätyvässä laissa oikeus järjestää jätteen kuljetus päinvastoin kuin teollisten yritysten kohdalla. Kunta kilpailuttaa kuljetukset neuvottelemalla laajempia ja mielestään edullisempia sopimuksia kuin yksittäiset jätteen haltijat. Tai sitten kunta kuljettaa omilla yrityksillään. Jätealan kuljetusyritykset ovat aiheellisesti korostaneet, että itsensä kanssa kilpaileva kuntakuljettaja kääntyy kuntalaisille kalliiksi. Vaikka asia oli pitkän lainvalmistelun pääteemoja tuottajavastuuasiana, on kysymys kuitenkin kilpailulainsäädännöstä. Siitä on löydettävä säädökset kuntien valvomiseksi. Onhan vastaava tarve esillä monilla muillakin kuntasektoreilla.

Pakkausten laajentuva tuottajavastuu lisää selvästi jätehuoltokustannuksia. Valmistettava asetus vaatii, että pakkaajat perustavat vastaanotto-paikkoja jokaiseen taajamaan. Lisääntyvät jätemäärät on kuljetettava ja käsiteltävä uusiorka-aineeksi ja löydettyä niille hyötykäyttö. On pelkona, että kunnassa kerätään jakeita, joille ei löydy uusiokäyttöä käytännössä lainkaan. Muovipakkausten kierrättämistä vaaditaan, mutta niiden keskeinen hyötykäyttö on energian talteenotto polttolaitoksissa. Kunnilla saattaisi myös olla intressi ohjata materiaalia ylimäärin polttolaitoksiinsa, joita maahan rakennetaan runsaasti lisää. Tätä ohjaa kuitenkin lakiin kirjoitettu ”jätehierarkia”, joka kuntien on otettava huomioon jätehuoltomääräyksissään.

Tuottajavastuu näyttää tulleen jäädäkseen. Sillä laajennetaan tuotteen valmistuksen kustannusrakennetta käytön jälkeisiin ympäristökustannuksiin. Kilpailusysteemi tällaisen lain tulee koskea tuottajia tasapuolisesti, olipa kyseessä sitten teollisuuden, kaupan tai kuluttajan pakkaukset tai olipa ne valmistettu mistä materiaalista tahansa. Nykyisessä tilanteessa kuitu-, lasi-, muovi- ja metallipakkaukset ovat eriasteisissa valmiuksissa ottamaan vastaan uusitun jätelain. Lain tulee samalla myös tasoiittaa eri tuottajilta vaadittuja ympäristötoimia. Muutokset ovat niin suuria, että ne tarvitsevat riittävästi aikaa ja erityisesti vastuullisten osapuolien ja valvojan viranomaisen onnistunutta yhteistyötä.

Pertti Kleemola
Toimitusjohtaja
Suomen Teollisuuskuitu Oy